

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

ВИЩА
КВАЛІФІКАЦІЙНО-ДИСЦИПЛІНАРНА
КОМІСІЯ АДВОКАТУРИ

UKRAINIAN NATIONAL
BAR ASSOCIATION

HIGHER
QUALIFICATION AND DISCIPLINARY
COMMISSION OF THE BAR

04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 2-й поверх,
тел: +38 (044) 591-25-44
email: info@vkdka.org, веб-сайт: www.vkdka.org

2nd floor, 3 Borisoglibska Street, Kyiv, 04070 Ukraine
phone: +38 (044) 591-25-44
email: info@vkdka.org, web-site: www.vkdka.org

РІШЕННЯ Х-017/2019

04 жовтня 2019 року

м. Чернівці

Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури у складі голови Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Вилкова С.В., заступників голови Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури Крупної Л.В. та Місяця А.П., секретаря Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури – Котелевської К.В., членів Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури: Вишаровської В.К., Ульчака Б.І., Мельченка В.І., Василевської О.А., Коблик М.В., Мягкого А.В., Кострюкова В.І., Чернобай Н.Б., Одновола В.К., Дуліч Т.В., Волчо В.В., Подольної Т.А., Пшеничного О.Л., Прокопчука О.М., Кравченка П.А., Притули О.Б., Тарасової А.М., Дімчогло М.І., Лучковського В.В., Дроботущенко Т.О., Усманова М.А., Кузьмінського О.О., розглянувши у відкритому засіданні довідку, яка містить пропозиції та узагальнення з актуальних для вирішення питань дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури, -

ВСТАНОВИЛА:

Відповідно до частини 1 статті 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі - Закон) адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів.

Уникнення конфлікту інтересів є одним із основних принципів здійснення адвокатської діяльності.

Реалізуючи своє право на оскарження рішень КДКА, суб'єкти оскарження іноді порушують строки, встановлені Законом.

Таким чином, з метою сформування однакових загальних підходів як щодо практичного застосування відповідних норм права при оцінці дотримання адвокатом принципу уникнення конфлікту інтересів, так і щодо процедурної сторони ухвалення відповідних рішень, виникла необхідність у відповідних узагальненнях.

Заслухавши доповідь та пропозиції члена ВКДКА Лучковського В.В., відповідно до п. 2 ч. 4 ст. 52 Закону, п/п. 2 п. 3 розділу 2 Положення про ВКДКА, п. 4.1, п. 4.4. Регламенту ВКДКА, Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури, -

ВИРІШИЛА:

Затвердити узагальнення дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури щодо конфлікту інтересів.

Додаток: узагальнення дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури щодо конфлікту інтересів.

Висновки, з питань узагальнення практики, носять рекомендаційний характер для кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури.

Голова Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури

С.В. Вилков

Секретар засідання Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури

Жкас К.В. Котелевська

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури
№ X-017/2019 від 04.10.2019

УЗАГАЛЬНЕННЯ

дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури щодо конфлікту інтересів

1. Одним із принципів здійснення адвокатської діяльності є уникнення конфлікту інтересів. Порушення адвокатом цього принципу має наслідком його дисциплінарну відповідальність в порядку, встановленому Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі – Закон).

Розглядаючи скарги щодо неналежної поведінки адвоката, кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури повинні виходити із загальних положень щодо конфлікту інтересів в адвокатській діяльності, викладених у Законі.

Конфліктом інтересів є суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, а також на вчинення чи невчинення ним дій під час здійснення адвокатської діяльності (п. 8 ст. 1 Закону).

Про виникнення конфлікту інтересів адвокат зобов'язаний невідкладно повідомляти клієнта (п. 3 ч. 1 ст. 21 Закону).

Адвокату, адвокатському бюро або адвокатському об'єднанню забороняється укладати договір про надання правової допомоги (зобов'язаний відмовитися від виконання договору) у разі:

- наявного конфлікту інтересів (абз. 1 ч. 1 ст. 28 Закону);
- за наявності обставин, що можуть призвести до конфлікту інтересів, зокрема, виконання договору може суперечити інтересам адвоката, членів його сім'ї або близьких родичів, адвокатського бюро або адвокатського об'єднання, засновником (учасником) якого він є, професійним обов'язкам адвоката (п. 6 абз. 2 ч. 1 ст. 28 Закону).

Деталізацію норм Закону щодо окремих аспектів конфлікту інтересів містять Правила адвокатської етики та рішення Ради адвокатів України, виконання яких відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 21 Закону є обов'язковим для адвоката.

1.1. В окремих випадках від адвоката вимагається отримання письмового погодження від клієнта. Згідно зі ст. 9 адвокат без письмового погодження з клієнтами, щодо яких виник конфлікт інтересів, не може представляти або захищати одночасно двох або більше клієнтів, інтереси яких є взаємно суперечливими, або вірогідно можуть стати суперечливими, а також за таких обставин надавати їм професійну правничу (правову) допомогу.

У разі отримання адвокатом конфіденційної інформації від клієнта, якому він надавав професійну правничу (правову) допомогу, пов'язаної з інтересами нового клієнта при наданні правничої допомоги, адвокат зобов'язаний отримати письмове погодження клієнтів, між якими виник конфлікт інтересів.

Адвокат без письмового погодження з клієнтом, щодо якого виник конфлікт інтересів, не може представляти, захищати клієнта чи надавати йому професійну правничу (правову) допомогу, якщо інтереси клієнта суперечать власним інтересам адвоката.

За відсутності письмового погодження клієнта, в разі виникнення конфлікту інтересів в процесі реалізації адвокатом договору, такий договір має бути розірваний з дотриманням умов, визначених ПАЕ.

1.2. Дотримання адвокатом принципу неприпустимості конфлікту інтересів забезпечується на всіх етапах діяльності адвоката:

1) на стадії прийняття доручення клієнта (ст. 20 ПАЕ). Адвокат не має права прийняти доручення, якщо інтереси клієнта об'єктивно суперечать інтересам іншого клієнта, з яким адвокат пов'язаний договором про надання правової допомоги. Адвокат не має права прийняти доручення також якщо конфлікт інтересів пов'язаний з тим, що адвокат отримав від іншого клієнта конфіденційну інформацію, що охоплюється предметом адвокатської таємниці або захищається законодавством в інший спосіб, яка має перспективу бути використаною при наданні правової допомоги новому клієнту. Ці обмеження не застосовуються в конкретному випадку за письмовою згодою клієнта (клієнтів), інтереси якого (яких) представляє адвокат та є суперечливими.

На вимогу клієнта до укладення договору про надання правової допомоги адвокат (адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) також має повідомити клієнту обставини, що можуть вплинути на можливе виникнення конфлікту інтересів. Таке інформування відповідно до ч. 1 ст. 16 ПАЕ, в тому числі, забезпечує вільний вибір клієнтом адвоката.

2) в процесі виконання доручення клієнта (ст. 34 ПАЕ). У випадку, коли адвокат дізнався про існування конфлікту інтересів між інтересами цього та

інших клієнтів, а також інших осіб за обставин, зазначених у статті 20 ПАЕ, він повинен розірвати договір з клієнтом (чи кількома з клієнтів) та/або особою, яка уклала договір в інтересах клієнта, якщо не буде отримано відповідної письмової згоди клієнта (клієнтів) на подальше представництво його (їх) інтересів цим адвокатом.

3) після виконання доручення клієнта (ч. 2 ст. 35 ПАЕ). Обов'язки адвоката, що впливають з принципу уникнення конфлікту інтересів, продовжують діяти і після завершення виконання адвокатом договору.

1.3. У відносинах з клієнтом - юридичною особою правила щодо конфлікту інтересів мають певні особливості застосування, встановлені ст. 39 ПАЕ.

На відносини щодо надання професійної правничої (правової) допомоги клієнту – юридичній особі в повному обсязі поширюються норми Правил, що регламентують поведінку адвоката в ситуаціях наявності або наступного виникнення конфлікту інтересів.

Якщо у спілкуванні з посадовими особами, службовцями та іншими працівниками клієнта – юридичної особи, пов'язаному з наданням професійної правничої (правової) допомоги цьому клієнту, стає очевидним, що виникає ситуація конфлікту інтересів, адвокат повинен повідомити, що він представляє клієнта – юридичну особу і пояснити свої обов'язки, пов'язані з конфліктом інтересів.

У період дії договору про надання правової допомоги клієнту – юридичній особі адвокат не повинен укладати договорів про надання правової допомоги з особами, які перебувають у трудових, цивільно-правових та інших правовідносинах з клієнтом, якщо це може суперечити інтересам клієнта – юридичній особі. Також адвокат не повинен укладати договори про надання правової допомоги із вищезазначеними особами, якщо він є носієм конфіденційної інформації, отриманої при наданні правової допомоги юридичній особі.

Адвокат не може приймати доручення від клієнта, якщо суть доручення зводиться до необхідності вчинення дій в інтересах такого клієнта, спрямованих на захист його прав, які перебувають в конфлікті інтересів з юридичною особою, в якій адвокат раніше працював, або надавав професійну правничу (правову) допомогу, якщо адвокат володіє інформацією, що може бути використана проти такої юридичної особи.

1.4. Посередництво передбачає певні особливі умови участі у ньому адвокатів.

Ст. 21 ПАЕ визначає, що адвокат може виступати посередником між клієнтами за умов, якщо:

- між інтересами клієнтів немає конфлікту, або за наявності письмової згоди обох (всіх) клієнтів, інтереси яких представляє адвокат та які є суперечливими;

- адвокат пояснить кожному з клієнтів сутність відносин посередництва і отримає згоду кожного з клієнтів на їх одночасне представництво;

- адвокат має достатні підстави вважати, що він зможе зберегти об'єктивність при одночасному представництві інтересів клієнтів і по відношенню до кожного з них виконати свої професійні обов'язки відповідно до закону і вимог Правил.

З кожним із клієнтів адвокат має узгоджувати рішення, що приймаються, і забезпечувати належну інформованість кожного з них про всі обставини і міркування, що є необхідними для прийняття виважених рішень по суті доручення

Адвокат повинен припинити свої дії як посередника та розірвати відповідні договори з кожним із клієнтів, якщо цього вимагає хоча б один з клієнтів, яких він одночасно представляє, або якщо виникають обставини, за яких дотримання викладених вище умов стає неможливим.

Якщо дії адвоката як посередника між клієнтами не досягли бажаного клієнтами результату, він не може надалі представляти інтереси жодного із клієнтів з питань, пов'язаних із предметом посередництва (ст. 40 ПАЕ).

1.5. Загальні етичні засади взаємин між адвокатами передбачають дотримання принципу уникнення штучного породження чи поглиблення конфліктів між клієнтами (ч. 2 ст. 50 ПАЕ).

1.6. При встановленні адвокатом контактів та спілкування у соціальних мережах, Інтернет-форумах та інших формах спілкування в мережі Інтернет з клієнтами, колегами, судьями, процесуальними опонентами та іншими особами та їх об'єднаннями, він зобов'язаний виключити можливість виникнення конфлікту інтересів.

При цьому згідно з рішенням РАУ від 22.09.2017 №196 «Про затвердження роз'яснення з питань застосування положень Правил адвокатської етики щодо рекламування адвокатської діяльності та дотримання норм адвокатської етики при використанні мережі Інтернет», будь-яких обмежень з питань спілкування в мережі Інтернет з використанням можливостей соціальних мереж, між адвокатом та іншими особами, у тому числі й тими, які мають відношення до органів державної влади та місцевого самоврядування, правоохоронних органів, які є чи можуть бути процесуальними опонентами у конкретних справах за участю цього адвоката, а також із судьями чи працівниками судових органів, немає і не може бути за

умови, якщо таке спілкування не порушує чинне законодавство та права людини на неупереджене правосуддя. При цьому, у кожному конкретному випадку при виникненні питань, що можуть бути трактовані як конфлікт інтересів та/або містити корупційну складову, останні повинні досліджуватися і розглядатися у встановленому порядку з огляду на специфіку правовідносин.

1.7. Для розуміння змістовного наповнення поняття «конфлікт інтересів» варто урахувати окремі роз'яснення РАУ:

Адвокати, які є учасниками одного адвокатського об'єднання, мають право в одному кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування представляти інтереси (бути захисниками) потерпілого та підозрюваного за умови відсутності конфлікту інтересів, обставин, визначених статтею 46 КПК України, та від сутності підстав для відводу захисника (представника), встановлених статтею 78 КПК України (рішення РАУ від 19.11.2013 №246 «Про надання роз'яснень щодо можливості адвокатів, які зареєстровані в одному адвокатському об'єднанні, здійснювати захист різних за процесуальним статусом осіб»).

Відповідно до приписів статті 28 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» одночасне надання правової допомоги адвокатами, які є подружжям, в одному і тому ж господарському, цивільному, адміністративному процесі чи в кримінальному провадженні, або в ході розгляду справи про адміністративне правопорушення клієнтам, процесуальні інтереси яких є протилежними і суперечать один одному, вказує на те, що таке виконання договору про надання правової допомоги може суперечити інтересам адвоката, членів його сім'ї і за загальним правилом є забороненим відповідно до закону (рішення РАУ від 13.11.2015 №127 «Про затвердження роз'яснення щодо можливості надання правової допомоги адвокатами (подружжям) одночасно різним сторонам (учасникам) провадження»).

При дотриманні усіх умов, передбачених нормами законодавства України та Правилами адвокатської етики, одночасне представництво інтересів двох або більше позивачів чи двох або більше відповідачів одним адвокатом в одному цивільному процесі є можливим (рішення РАУ від 26.02.2016 №4 «Про затвердження роз'яснення щодо можливості одночасного представництва інтересів двох або більше позивачів чи відповідачів адвокатом в одному цивільному процесі»).

Конфлікт інтересів у розумінні Закону має місце у випадку, якщо виконання договору суперечить інтересам члена сім'ї або близького родича адвоката — посадової особи, яка брала або бере участь у провадженні, в якому адвокатом

надається (має надаватись) правова допомога. Представництво інтересів клієнта адвокатом у таких провадженнях заборонено. Одночасно сам по собі факт перебування члена сім'ї або близького родича адвоката у трудових чи інших правовідносинах із органом державної влади або місцевого самоврядування не створює конфлікту інтересів щодо проваджень, у яких такий орган є стороною. Невід'ємною ознакою конфлікту інтересів, який унеможливує участь адвоката у вказаних провадженнях, є суперечність між особистими інтересами адвоката у формі особистих, трудових, службових, посадових тощо інтересів члена його сім'ї або близького родича та професійними правами і обов'язками адвоката у конкретній справі. Представництво інтересів клієнта адвокатом у провадженнях, стороною яких є орган державної влади або місцевого самоврядування, у якому працює його близька особа (родич), відповідатиме вимогам Закону та Правил, якщо до кола спірних (проблемних) та процесуальних правовідносин конкретного провадження не віднесені і не можуть бути віднесені правовідносини, учасником яких є (може бути) така близька особа (родич) адвоката (наприклад, в силу виконуваної такою близькою особою (родичем) функції у конкретному органі або в силу самостійності та незалежності такої особи за відповідним статусом) (рішення РАУ від 15.12.2016 № 290 «Щодо можливості представництва адвокатом клієнта в суді за наявності окремих обставин»).

Адвокат не може приймати доручення від клієнта, якщо суть доручення зводиться до необхідності вчинення дій в інтересах такого клієнта, спрямованих на захист його прав, які перебувають в конфлікті інтересів з юридичною особою, в якій адвокат раніше працював, або надавав правову допомогу в результаті чого володіє інформацією, яка може бути використана проти такої особи. Однак, сам факт надання адвокатом правової допомоги юридичній особі не зумовлює конфлікту інтересів з інтересами клієнта, оскільки конфлікт виникає лише за умови, якщо адвокат надавав правову допомогу юридичній особі та мав доступ та/або отримав інформацію, яка може бути використана проти такої особи. Таким чином, обов'язок адвоката відмовитись від доручення клієнта за описаних обставин не є безумовним обов'язком, а виникає лише за умови володіння адвокатом інформацією, яка отримана ним в результаті надання правової допомоги юридичній особі та може бути використана проти такої особи (рішення РАУ від 04.07.2015 №7 «Про затвердження роз'яснення щодо наявності або відсутності конфлікту інтересів під час здійснення адвокатом захисту клієнта»).

2. Дисциплінарні палати кваліфікаційно-дисциплінарних комісій в більшості випадків правильно визначають наявність або відсутність конфлікту

інтересів. З 2014 року по червень 2019 року Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури досліджувала коректність вирішення КДКА регіонів питання щодо дотримання принципу уникнення конфлікту інтересів у 26 справах. За наслідками розгляду з 26 рішень КДКА:

- 14 - залишено без змін;
- 5 - скасовано, ухвалено нове рішення про порушення/відмову в порушенні дисциплінарної справи;
- 3 - скасовано, справу направлено на новий розгляд;
- 1 скасовано, ухвалено нове рішення про закриття дисциплінарної справи;
- 3 - скасовано, ухвалено нове рішення про притягнення адвоката до відповідальності та застосування до нього дисциплінарного стягнення.

Аналіз практики застосування КДКА положень законодавства під час розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката дає змогу дійти наступних висновків з окремих питань.

2.1. Адвокат не може приймати доручення у разі наявності конфлікту інтересів клієнта та юридичної особи, в якій адвокат працював раніше та у зв'язку з цим володіє інформацією, що може бути використана проти такої юридичної особи.

На державному підприємстві працював юрист, до посадових обов'язків якого входило складання та перевірка проектів договорів. Одним із таких договорів була угода про зарахування зустрічних однорідних вимог, укладена між ДП та ТОВ, проект якої був завізований юристом, який на той час набув статус адвоката.

Пізніше в рамках кримінального провадження на державному підприємстві проводилися слідчі дії. З ухвали судді про надання дозволу на проведення обшуку стало відомо, що потерпілим у справі є ТОВ, а його інтереси представляє адвокат, який раніше працював на ДП юристом.

У зв'язку із цим до КДКА надійшла скарга на адвоката. Представники ДП стверджували, що адвокат був обізнаний про конфлікт інтересів, який існує між ДП, де він працював, та ТОВ, інтереси якого він представляє в кримінальному провадженні. Крім того, адвокат брав участь як представник ТОВ в судових засіданнях, де опонував представникам підприємства ДП.

Оскільки адвокат не може приймати доручення від клієнта, якщо суть доручення зводиться до необхідності вчинення дій в інтересах такого клієнта, спрямованих на захист його прав, які перебувають в конфлікті інтересів з

юридичною особою, в якій адвокат раніше працював, якщо адвокат володіє інформацією, що може бути використана проти такої юридичної особи, у КДКА правильно встановили в діях адвоката дисциплінарний проступок (рішення ВКДКА від 30.10.2017 № X-003/2017).

2.2. Адвокат не має права прийняти доручення, якщо інтереси клієнта об'єктивно суперечать інтересам іншого клієнта, з яким адвокат пов'язаний договором про надання правової допомоги.

Адвокат в один і той же період часу брав участь у декількох судових процесах в судах, виступаючи у різних справах на стороні процесуальних опонентів. Це стало підставою для звернення зі скаргою на цього адвоката до КДКА.

Дисциплінарна палата КДКА регіону дійшла правильного висновку про наявність в діях адвоката ознак дисциплінарного проступку, оскільки він займав у справі позицію всупереч волі клієнта та у порушення заборони укладати договори про надання правової допомоги у випадку надання правової допомоги іншій особі, інтереси якої можуть суперечити інтересам особи, яка звернулася за наданням правової допомоги (рішення ВКДКА від 31.01.2019 № I-003/2019).

В іншій справі адвокат надавав послуги правового консалтингу юридичній особі. Загальні збори учасників відсторонили директора цієї юридичної особи. Останній ініціював судові провадження про поновлення на посаді та усунення перешкод у виконанні посадових обов'язків, у рамках якого залучив до надання правової допомоги цього ж адвоката.

Через це представник юридичної особи звернувся до КДКА. Він також зауважив, що адвокат, перебуваючи з ними у договірних відносинах, представляв інтереси їхнього опонента - іншої компанії у спорі про стягнення безпідставно отриманих коштів. При цьому адвокат ще й перебував у сімейних стосунках із засновником цієї компанії.

КДКА відмовила в порушенні дисциплінарної справи, не вбачаючи у діях адвоката ознак дисциплінарного проступку. Водночас, ВКДКА дійшла висновків, щодо помилковості такого рішення та ухвалила інше (рішення ВКДКА від 07.11.2014 № V-029/2014), яким порушила справу відносно адвоката і направила матеріали до КДКА для розгляду у порядку, передбаченому Законом.

2.3. Вирішуючи питання про наявність конфлікту інтересів між клієнтами, КДКА мають враховувати предмет надання правової допомоги за відповідними договорами.

Адвокат представляв інтереси громадянина в суді у справі щодо неякісного виконання підприємством робіт з будівництва житлового будинку. Пізніше цей же адвокат був представником іншої особи у спорі щодо дійсності договорів купівлі-продажу нерухомого майна. Оponentом у справі виступав його клієнт у першому спорі. Ситуацією вирішило скористатися підприємство та звернулося до КДКА. Скаржник уважав, що адвокат мав відмовити в укладенні другого договору про надання правової допомоги.

Дисциплінарна палата КДКА встановила, що цивільні справи були різні за своїми правовідносинами та не пов'язані одна з одною. Крім того, договір про надання правової допомоги у першій справі був розірваний, а сам клієнт у ній не заперечував проти участі адвоката як опонента в іншій справі.

З урахуванням таких обставин ДП КДКА регіону дійшла правильного висновку про відсутність в діях адвоката дисциплінарного проступку (рішення ВКДКА від 30.11.2017 № XI-017/2017).

2.4. Виконання правником певної роботи відповідно до трудового договору не може свідчити про наявність конфлікту інтересів у спорі з колишнім роботодавцем, якщо виконувана робота не була пов'язана з наданням правової допомоги.

У спорі щодо визнання нечинними рішень державного реєстратора та приватного нотаріуса суд перевіряв факт припинення дії договору суборенди земельної ділянки, укладеного між житлово-будівельним кооперативом (сторона спору) та ТОВ (третя особа, що не заявляє самостійних вимог).

В ході засідання адвокат, що представляла ТОВ, заявила, що договір було припинено в односторонньому порядку шляхом надіслання вимоги, оскільки свого часу, працюючи юрисконсультком у цьому кооперативі, вона отримала відповідний рекомендований лист.

Убачаючи у таких свідченнях конфлікт інтересів, кооператив звернувся до КДКА. Під час перевірки відомостей, дисциплінарною палатою було встановлено, що адвокат раніше дійсно працювала у ЖБК штатним юрисконсультком і їй було видано довіреність (як громадянину, але не адвокату) представляти інтереси кооперативу та отримувати необхідні документи. Водночас, у КДКА зауважили, що отримання кореспонденції на пошті уповноваженою особою не відноситься до діяльності з надання правової допомоги, а є звичайною технічною дією, яку міг здійснювати будь-який працівник кооперативу, на якого могло бути покладено такий обов'язок.

Крім того, лист ТОВ про розірвання договору суборенди земельної ділянки не містив конфіденційної інформації. Ця інформація була відома всім сторонам спору, що вбачається з рішення господарського суду (копію якого ЖБК-скаржник долучив до своєї скарги). Оголошення адвокатом цієї інформації у судовому засіданні, як представником ТОВ, не було порушенням прав ЖБК, оскільки вона як адвокат, не представляла інтереси ЖБК ні в минулому, ні під час розгляду справи у суді. Більше того, оголошення такої інформації в судовому засіданні було обов'язком адвоката, який захищав інтереси свого клієнта. Зазначена інформація була необхідна для розгляду справи, і була відома всім сторонам.

Таким чином, дисциплінарна палата КДКА дійшла правильного висновку (з яким погодилися у ВКДКА; див. рішення від 30.10.2017 № Х-007/2017) про відсутність в діях адвоката ознак дисциплінарного проступку та відмовила в порушенні дисциплінарної справи стосовно адвоката.

2.5. Конфлікт інтересів старого і нового клієнтів становитиме дисциплінарне порушення лише у разі, коли адвокат, надаючи попередньому клієнту правову допомогу, отримувал від нього конфіденційну інформацію.

Керівник підприємства звернувся до КДКА із скаргою на адвоката, яка тривалий час надавала правову допомогу підприємству. Будучи обізнаною із господарською діяльністю, контрагентами та боржниками, адвокат також надавала правову допомогу процесуальному опоненту.

Перевіривши матеріали, у КДКА встановили, що скаржник розірвав договір з адвокатом до подання позову у справі, де адвокат представляла іншу сторону. Водночас, скаржник не надав жодних відомостей про те, що адвокату надавалась чи стала відома будь-яка конфіденційна інформація у зв'язку з укладанням та виконанням договору.

З урахуванням цього дисциплінарною палатою було прийнято правильне рішення про відсутність в діях адвоката дисциплінарного проступку та справа стосовно адвоката була закрита. Рішенням ВКДКА від 26.01.2017 № І-001/2017 таке рішення було залишене без змін.

2.6. Надання адвокатом правової допомоги одночасно працівнику і його роботодавцю не зумовлює конфлікту інтересів, якщо відсутня ймовірність використання отриманої інформації на шкоду клієнтам.

Адвокат представляв інтереси акціонерного товариства у справі щодо поновлення на роботі раніше звільненого працівника. В цей же час суд розглядав кримінальну справу проти звільненого працівника, де інший працівник АТ, який мав статус потерпілого, надав згоду на представлення цим же адвокатом власних інтересів.

Це і стало приводом для звернення із скаргою на адвоката до КДКА. Перевіряючи обставини справи, у КДКА зауважили, що сам факт надання адвокатом правової допомоги юридичній особі не зумовлює конфлікту інтересів з інтересами клієнта, оскільки, такий конфлікт інтересів виникає лише за умови, якщо адвокат надавав правову допомогу певній юридичній особі та мав доступ та/або отримав інформацію, яка може бути використана проти такої особи.

За таких обставин, ДП КДКА відмовила у порушенні дисциплінарної справи. Таке рішення ВКДКА залишила в силі (рішення ВКДКА від 30.01.2018 № І-011/2018).

В іншому випадку адвокат одночасно представляв інтереси закладу освіти та його працівників – відповідачів у судових спорах щодо визнання недійсними свідоцтв про право власності на квартири та рішень про реєстрацію прав власності.

На адвоката до КДКА поскаржилися позивачі, стверджуючи, що той допустив конфлікт інтересів. Але між відповідачами, яких представляв адвокат не було розбіжностей в позиції по справі та вони виявили спільне бажання на представництво їх інтересів одною особою.

Директор закладу освіти в своїх поясненнях звернув увагу, що на стадії прийняття доручення адвокатом було інформовано директора про представництво інтересів працівників, проте заклад разом з цими працівниками діяли спільно.

КДКА все ж порушила справу, а от у ВКДКА дійшли висновку про те, що наявні матеріали не підтверджують наявність ознак конфлікту інтересів, відтак скасувала рішення КДКА та відмовила в порушенні дисциплінарної справи відносно адвоката (рішення ВКДКА від 21.07.2016 № VII-001/2016).

2.7. Перевага інтересів клієнтів перед власними інтересами адвоката, а також будь-якими іншими міркуваннями стосується, у тому числі, грошових питань.

Адвокат, який був захисником підозрюваного у кримінальному провадженні, отримав від його родичів кошти для внесення застави, обраної судом як міри запобіжного заходу, оплати гонорару та покриття інших витрат, пов'язаних з виконанням договору про надання правової допомоги. У установленій ухвалою суду строк захисник кошти не вніс, що спричинило негативні наслідки для клієнта. Суд встановив наявність конфлікту інтересів між захисником та його клієнтом, а саме – суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками, наявність

яких може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків.

Адвоката усунули від захисту та подали відповідну скаргу до КДКА. Позиція гуртувалася на тому, що адвокат не виконав зобов'язання, маючи для того всі можливості, використавши гроші для власних інтересів. Втім, дисциплінарна палата КДКА відмовила у порушенні справи, оскільки обов'язки заставодавця не передбачені КПК, докази отримання грошей в рахунок сплати застави відсутні, а питання повернення гонорару знаходяться у площині цивільно-правових відносин поза компетенцією КДКА.

Оцінюючи ситуацію, у ВКДКА виходили з того, що під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, Правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги, необхідні для належного виконання договору про надання правової допомоги. Адвокат у своїй професійній діяльності має виходити з переваги інтересів клієнтів перед своїми власними інтересами, а також будь-якими іншими міркуваннями. Отже, конфлікт інтересів неприпустимий, в зв'язку з чим адвокат зобов'язаний негайно повідомити клієнта про наявність конфлікту та розірвати договір. Зважаючи на це, рішення ДП КДКА регіону було скасоване та ухвалено нове рішення про порушення дисциплінарної справи стосовно адвоката (рішення ВКДКА від 28.05.2015 №V-008/2015).

2.8. Письмова згода, яка в окремих випадках повинна бути отримана від клієнтів, констатує відсутність конфлікту інтересів станом на певну дату і не може гарантувати відсутність такого конфлікту у майбутньому.

Адвокат надавав особі правову допомогу з питань, що виникають при здійсненні господарської діяльності в об'ємі абонентського щомісячного обслуговування.

Адвокат отримав від клієнта листа щодо надання свої згоди на надання будь-якої правової допомоги іншій особі, з якої перший клієнт мав взаємні зобов'язання. Вказаним листом підтверджувався факт відсутності конфлікту інтересів в разі надання цій особі будь-якої правової допомоги. Згодом договірні стосунки з першим клієнтом були розірвані.

Тим не менше, адвокат пізніше отримав заявку на представництво першого клієнта в суді за позовом до другого про стягнення дебіторської заборгованості. Приймавши доручення, адвокат не отримав від другого клієнта письмового погодження на надання правової допомоги у справі, хоча предмет позову стосувався періоду, коли адвокат надавав правову допомогу обом клієнтам.

Дисциплінарна палата КДКА, не побачила у цьому ознак проступку та відмовила у порушенні справи. Однак ВКДКА (рішення від 25.02.2016 №П-013/2016) дійшла висновку, що надана раніше заява-згода першого клієнта про відсутність конфлікту інтересів лише констатувала відсутність такого конфлікту станом певну дату і не могла встановити відсутність конфлікту інтересів на майбутнє. Тому Вища комісія скасувала рішення КДКА та ухвалила нове, яким порушила дисциплінарну справу відносно адвоката.

2.9. Принцип уникнення конфлікту інтересів поширюється як на адвокатську, так і на іншу діяльність адвоката, яка може вступити в суперечність з професійними обов'язками.

Під час розгляду справи в господарському суді адвокат в одному і тому ж провадженні спочатку представляв інтереси боржника, а потім кредитора, що стало підставою для звернення зі скаргою на нього до КДКА.

Адвокат зазначав, що представляв інтереси юридичних осіб не в якості адвоката (він надавав правову допомогу не в рамках угоди про надання правової допомоги), а тому на його дії в даній господарській справі не поширювалися ПАЕ. За результатами розгляду ДП КДКА регіону закрила дисциплінарну справу.

У ВКДКА зауважили, що дія ПАЕ поширюється крім безпосередньо адвокатської діяльності, також на іншу діяльність (дії) адвоката, яка може вступити в суперечність з його професійними обов'язками. В даному випадку адвокат грубо порушив вимоги щодо неприпустимості конфлікту інтересів (почергове представництво інтересів сторін із протилежними процесуальними цілями).

Також у Вищій комісії врахували ту обставину, що дружина адвоката представляла в тому ж судовому процесі інтереси однієї із сторін. А одночасне надання правової допомоги адвокатами, які є подружжям, в одному і тому ж процесі клієнтам, процесуальні інтереси яких є протилежними і суперечать один одному, вказує на те, що виконання договору про надання правової допомоги може суперечити інтересам адвоката, членів його сім'ї і за загальним правилом є забороненим відповідно до закону. Тому рішенням ВКДКА від 24.03.2016 № ПІІ-034/2016 було скасовано рішення ДП КДКА регіону та ухвалене нове, яким адвоката було притягнуто до дисциплінарної відповідальності та застосовано дисциплінарне стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на шість місяців.

2.10. У вирішенні питання конфлікт інтересів між старим і новим клієнтами наявність довіреності на представництво може бути розцінена як факт

надання правової допомоги незалежно від того, чи виконувалися якісь дії на виконання доручення.

Особа звернулася до юридичної фірми за правовою допомогою у зв'язку із приватизацією земельної ділянки. На всіх працівників фірми, у тому числі її керівника, були видані довіреності на представництво її інтересів. Але майже всю роботу у справі здійснював визначений працівник фірми. Керівник фірми в рамках справи лише витребував із виконкому міської ради копію реєстраційної справи на земельну ділянку. Пізніше керівник юридичної фірми набув статусу адвоката. Також закінчився строк дії довіреності.

Через деякий час адвокат прийняв доручення іншої особи з приводу визнання незаконною приватизації земельної ділянки першим клієнтом. Цей факт і став підставою для звернення до КДКА. Свою позицію скаржниця обґрунтовувала тим, що правник, будучи обізнаним про її інтереси, конфіденційну інформацію, обставини та особливості процесу приватизації землі, а також і про можливо вчинені помилки, на цей час використовує вказану обізнаність на шкоду її інтересам. Втім, дисциплінарна палата закрила справу, зваживши на те, що представником скаржниці був підлеглий адвоката, який готував правову позицію і позовну заяву у справі.

У ВКДКА виходили з того, що адвокат був представником позивача у справі проти особи, яку раніше представляв за дорученням незалежно від того, чи виконував він тоді будь-які дії на виконання цього доручення. Тобто, маючи доручення від скаржниці (згідно довіреності) на надання правової допомоги і представництво інтересів з питань, пов'язаних з реєстрацією права власності на об'єкти нерухомого майна, адвокат прийняв доручення від іншої особи на представництво інтересів у цивільній справі, предметом якої було скасування реєстрації права власності скаржниці на ті ж об'єкти нерухомого майна.

Зважаючи на такі обставини, ВКДКА вирішила рішення дисциплінарної палати КДКА скасувати та ухвалити нове рішення, яким застосувати до адвоката дисциплінарне стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю строком на три місяці (рішення ВКДКА від 30.08.2017 № VIII-008/2017).